

HOW MUCH DOES ONE PERCENT OF CONSUMER INFLATION COST?

KOLKO STÁLO JEDNO PERCENTO INFLÁCIE POČAS ENERGETICKEJ KRÍZY V SR?

Martin Hudcovský^{1,2}, Karol Morvay^{3,4}

Abstract

Recently, Slovakia has experienced unique conditions in regulating electricity and gas prices for households, which allow for an estimate of the state's expenditure to maintain lower inflation rates compared to a scenario without interventions. Slovakia was one of the few EU countries that fully regulated household energy prices during the energy crisis. The aim of the paper is to estimate the costs associated with the energy price cap and the size of prevented inflation for consumers due to this measure. Given the regulation setting and with utilization of comparison before and after the government intervention, it is possible to estimate the cost of preventing one percentage point of consumer inflation. According to this analysis, the cost of reducing overall inflation through regulatory measures on electricity and gas is estimated at 156.6 million euros per percentage point. A notable feature of the Slovak economy in 2023 was the significantly adverse state of public finances, marked by substantial deficit spending. One of the main causes of this situation was the capping of household energy prices at their 2022 levels. These measures contributed to more than a quarter of the high state budget deficit.

Keywords

Energy Price Regulation, Inflation, State Budget Deficit, Slovakia

Abstrakt

V poslednom období Slovensko zažilo jedinečné podmienky v regulácii cien elektriny a plynu pre domácnosti, ktoré umožňujú odhadnúť výdavky štátu na udržanie nižšej inflácie v porovnaní so scenárom bez zásahov. Slovensko bolo jednou z mála krajín EÚ, ktoré počas energetickej krízy plne regulovali ceny energií pre domácnosti. Cieľom článku je odhadnúť náklady spojené so stanovením cenového stropu na energie a veľkosť inflácie, ktorej sa vďaka tomuto opatreniu podarilo zabrániť pre spotrebiteľov. Na základe nastavenia regulácie a využitia porovnania pred a po vládnom zásahu je možné odhadnúť náklady na zabránenie jednému percentnému bodu spotrebiteľskej inflácie. Podľa tejto analýzy náklady na zníženie celkovej inflácie prostredníctvom regulačných opatrení na elektrinu a plyn sa odhadujú na 156,6 milióna eur na percentný bod. Výraznou črtou slovenskej ekonomiky v roku 2023 bol výrazne nepriaznivý stav verejných financií, charakterizovaný vysokými deficitnými výdavkami. Jednou z hlavných príčin tejto situácie bolo zastropovanie cien energií pre domácnosti na úrovni roku 2022. Tieto opatrenia prispeli k viac ako štvrtine vysokého deficitu štátneho rozpočtu.

¹ University of Economics in Bratislava, Faculty of National Economy, Department of Economic Policy, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovak Republic. Email: Martin.Hudcovsky@euba.sk.

² Institute of Economic Research, Slovak Academy of Sciences, Šancová 56, 811 05 Bratislava, Slovak Republic. E-mail: Martin.Hudcovsky@savba.sk.

³ University of Economics in Bratislava, Faculty of National Economy, Department of Economic Policy, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovak Republic. Email: Karol.Morvay@euba.sk.

⁴ Institute of Economic Research, Slovak Academy of Sciences, Šancová 56, 811 05 Bratislava, Slovak Republic. E-mail: Karol.Morvay@savba.sk.

Klíčová slova Regulácia cien energií, inflácia, deficit štátneho rozpočtu, Slovensko

---

I. Úvod

Na prvý pohľad znie názov tohto príspevku ako nezmysel. Inflácia sa predsa nedá kúpiť, naopak ukazovateľ miery inflácie sa používa na meranie toho ako sa vyvíjajú ceny v hospodárstve. V roku 2023 (alebo ešte aj ku koncu roku 2022) sa však naskytli unikátne podmienky v ekonomike pri regulácii cien elektriny a plynu pre domácnosti, ktoré nám umožňujú odhadnúť koľko musel štát zaplatiť za to, že inflácia zostala na nižších hodnotách ako by pred zásahom štátu mala.

Nezohľadňujeme tu reguláciu cien tepla pre domácnosti, pretože údaje za kompenzácie všetkých dodávateľov tepla neboli dostupné a toto odvetvie je podstatne viac fragmentované v porovnaní s plynom alebo elektrinou. Rovnako tu nie sú rozoberané vplyvy ochrany chránených odberateľov či malých podnikov, či kompenzačnej schémy na refundáciu nákladov pre všetky podniky. Jedná sa len o priame efekty regulácie cien pre domácnosti, bez zohľadnenia nepriamych, či indukovaných efektov na ich správanie či ceny produktov, ktoré boli reguláciou či kompenzáciou ovplyvnené.

Spôsob regulácie cien elektriny a plynu na Slovensku bol ešte pred rokom 2021 jedným z posledných v EÚ, ktorý neupustil od celoplošného stanovovania maximálnych cien a s frekvenciou raz ročne. Efektívne tak bránil prenosu turbulentných výkyvov na energetických trhoch do výdavkov domácností pri nástupe energetickej krízy. Cenu pre elektrinu stanovuje Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO) na základe nákupných cien dodávateľov elektriny a plynu za predchádzajúci rok. V prípade elektriny sa zohľadňovali nákupy dodávateľov za prvé dva štvrtroky, v prípade plynu je to 12-mesačné obdobie začínajúce v októbri predchádzajúceho roku (t-2).

Napriek tomu, že téma regulácie cien energií je vysoko aktuálna (viď. nasledujúca kapitola), unikátnosť tohto príspevku spočíva v jedinečnom prístupe k problematike. Podľa našich znalostí, žiadna iná analýza sa doteraz nepokúsila spojiť dve rozdielne témy: odhadnúť vplyv nákladov na stropovanie cien energií pre domácnosti a zároveň kvantifikovať nerealizovanú infláciu spôsobenú touto reguláciou pre domácnosti. Tento príspevok tak má za cieľ vytvoriť nový pohľad na efektívnosť a finančné dôsledky vládnych opatrení v oblasti energetickej politiky.

II. Prehľad literatúry

Tvorcovia politik boli v uplynulom období (2021-2023) prvýkrát od 70. rokov minulého storočia vystavení výzve zasahovať do cien na trhoch s energiami. Kilian a Zhou (2023) v tejto súvislosti pripomínajú, že rovnako ako v 70. rokoch, aj v období od 2021 politici precenili význam energií v inflačnom šoku a nedocenili význam ďalších prítomných inflačných faktorov. Pokušenie vlád zasahovať do cien energetických nosičov našla odozvu v odbornej literatúre: rad štúdií hodnotil povahu a dopady týchto opatrení, niektoré simulovali ich cenu (ich náklady).

Európske vlády sa snažili pôsobiť cez širokú paletu opatrení, väčšina z nich boli plošné opatrenia na potlačenie cien vrátane dotácií, zníženia daní a regulácie cien. Napríklad v Španielsku, Francúzsku, Rakúsku, Dánsku alebo v UK boli zavedené stropy na ceny elektriny; peňažné príspevky nízko príjmovým domácnostiam boli zavedené napr. v Rakúsku, Dánsku, Francúzsku, Taliansku a Švédsku (systematizovaný prehľad týchto opatrení aj s hodnoteniami priniesla Nakhle, 2022). Sgaravatti, Tagliapietra a Zachmann (2023) predstavili možnosti mixu opatrení s pomenovaním ich rizík. Prízvukovali potrebu kombinovať aktuálne subvenčné politiky s podporou technologických a štruktúrnych zmien a pretváraním hodnotových reťazcov (a pozície európskych ekonomík v nich). Celý rad štúdií argumentoval v prospech adresnosti a v neprospech plošných opatrení: Duporc-Portier a Figus (2024) na základe výsledkov CGE – prístupu potvrdili, že ciele politiky (ako adresné subvencovanie príjmov a ciele cenové subvencie) priniesli najpriaznivejšie výsledky. Takéto opatrenia mali priaznivejší dlhodobý efekt ako necielené subvencie a redukcie daní. Shearing

(2022) upozorňuje na časovú dimenziu: Rozpočtové nástroje na zmiernenie dopadu na reálne príjmy možno chápať ako opodstatnené, ak vlády očakávajú iba časovo obmedzený, dočasný energetický šok. Ale tieto opatrenia môžu vytvoriť pre vlády problém, ak ceny zostanú dlhodobo vysoko.

Amaglobeli a kol. (2023) vzali do úvahy rozdiely medzi krajinami so silnými aj slabými sociálnymi záchrannými sieťami; aj tak potvrdili, že poskytovanie cielenej podpory domácnostiam vo forme peňažných transferov je najúčinnější spôsob zmiernenia ťarchy na zraniteľné domácnosti. Má byť preferované pred plošnými mechanizmami, ktoré bránia medzinárodným cenám prechádzať na domácich spotrebiteľov. Frekventovaným argumentom je nevhodná motivácia v prípade uplatňovania cenových stropov. Lemieux (2023) upozorňuje, že cenový strop je nástroj, ktorý odstraňuje motiváciu podporených spotrebiteľov prijímať rozhodnutia o zmene spotreby (je motivovaný nakupovať celý objem energií, ktorý pôvodne chcel). Stropovanie ceny má potenciál prehlbovať nerovnováhu na trhu: Môže podporiť dopyt pri ďalšom znížení ponuky (keďže predajcovia môžu pozastaviť dodávky a rozmiestniť svoj plyn na lukratívnejšie trhy, čím by skomplikovali už aj tak napätú situáciu; Nakhle, 2022). Tá istá autorka upozorňuje, že subvencovanie energií bolo tradične frekventované v rozvojových ekonomikách, teraz je podobne rozšírené v bohatších krajinách. Pritom tie isté krajiny po desaťročia bojujú proti subvencovaniu fosílnych palív.

Van de Ven a Fouquet (2017) skúmajú historické šoky cien energií a ich meniaci sa vplyv na ekonomiku, pričom zistili, že moderné ekonomiky sú lepšie prispôbené na zvládanie energetických šokov vďaka technologickému pokroku. Zatiaľ čo regulácia cien môže zmierniť krátkodobé dopady šokov, môže oslabiť trhovú dynamiku a spomaliť inovácie v energetickom sektore. Podľa Stranda (2013) dotácie na palivá často vznikajú pod tlakom politických skupín, čo vedie k neefektívnemu využívaniu zdrojov a má negatívne dôsledky na verejné financie a životné prostredie, čím sa zvyšuje závislosť na fosílnych palivách. Strand preto navrhuje obmedzenie dotácií na podporu alternatívnych energetických zdrojov. Ari a kol. (2022) analyzujú nárast cien energií v Európe po vojne a jeho dopady na zraniteľné skupiny, pričom navrhujú cieľnú finančnú podporu pre domácnosti s nízkymi príjmami a investície do obnoviteľných zdrojov energie. Zdôrazňujú potrebu rýchleho zásahu na zmiernenie sociálnych a ekonomických dopadov a podčiarkujú význam dlhodobých investícií do udržateľnej energetiky.

Takéto opatrenia majú svoju cenovku. Podľa ekonomického think - tanku Bruegel bolo od septembra 2021 do polovice roku 2023 alokovaných 651 mld. eur naprieč európskymi krajinami na ochranu spotrebiteľov pred zvýšenými nákladmi na energie (podrobnosti ku kalkulácii nákladov Sgaravatti et al., 2023). Úrad pre rozpočtovú zodpovednosť v UK odhadol celkové čisté náklady energetických podporných politík v rokoch 2022-23 predbežne na £51.1 mld., čo sú asi 2 % HDP (OBR, 2023). Zastropovanie cien je vnímané ako drahé opatrenie (Delestre, 2022, prirovnáva celkové náklady zastropovania cien v UK k výške rozpočtu rezortu školstva). Zvýšenie verejných výdavkov na tento účel podľa tohto autora nie je nelegitímne - je to prípad používania verejného dlhu na rozloženie ťarchy nákladov náhlych ekonomických šokov na dlhšie časové obdobie – ale pri realizácii takejto politiky treba vnímať, že je deformujúca aj drahá.

III. Výsledky

Elektrina

Problémy pri regulácii nastali, keď zvýšené ceny energií ešte s nástupom v roku 2021 neklesali ani v roku 2022. Štát sa tak rozhodol pre neštandardný spôsob regulácie ohlásením Memoranda so Slovenskými elektrárňami, ktoré výmenou za to, že štát neuplatní uvažované zdanenie nadmerného zisku (windfall tax) sa zaviazali poskytnúť domácnostiam elektrinu za rovnakú sumu ako v roku 2022 v objeme 6,15 TWh. Po ohlásení memoranda však nastal medzi dodávateľmi chaos, pretože tí nevedeli ako majú pri zaobstarávaní elektriny na ďalší rok postupovať. Preto váhali s nákupom „drahej“ elektriny a ÚRSO opätovne vo vyhláškach posúval referenčné obdobie dôležité práve pre stanovenie regulovanej ceny s víziou, že sa podarí uzatvoriť aj implementačnú zmluvu k memorandu, ktorá bude garantovať ceny elektriny pre domácnosti alebo ceny na burze poklesnú.

Implementačná zmluva však v roku 2022 podpísaná nebola a posunmi dosiahol ÚRSO pravý opak a nakoniec stanovil referenčné obdobie pre dodávateľov elektriny na dva mesiace (august a september), kedy vrcholili aj ceny elektriny na burze.¹

Uplatnenie posunutého referenčného obdobia do výpočtu by viedlo k extrémnemu nárastu cien dodávky elektrickej energie pre domácnosti. Cenu elektriny však netvorí len dodávka elektriny, ale aj poplatky a tarify. Tie sa s novými cenovými rozhodnutiami mali zvýšiť aj distribúcií a prenose, stratách v distribúcií, systémové služby a prevádzku systému. Ich nárast by predstavoval 41,7 % medziročne spolu za všetky kategórie. Nárast cien dodávky elektriny by bol však ešte vyšší.

Spolu by po zohľadnení zmien referenčného obdobia a zvýšenia taríf a poplatkov za distribúciu viedol až ku príspevku vyšších koncových cien pre domácnosti až o 12,0 p.b. k celkovej inflácii. Aby sa predišlo extrémnym nárastom na strane ceny elektriny pre domácnosti bola vláda nakoniec nútená vyhlásiť všeobecný hospodársky záujem (VHZ) na dodávky elektriny a stanovila tak max. koncovú cenu produktu na úrovni cien roku 2022.

Plyn

Pri plyne však ku podobnému vývoju ako pri elektrine dôjsť nemohlo. Je to dané faktom, že Slovensko nedisponuje domácimi zdrojmi komodity a je kompletne závislá od jeho dovozu. Zatiaľ čo domácich producentov elektriny vláda dokázala zregulovať², svetové ceny na komoditných trhoch už ovplyvniť nevie. Preto aj ÚRSO musel vydať cenové rozhodnutia pre dodávateľov plynu na rok 2023 na základe nákupných cien na trhu. Tieto rozhodnutia v priemere stanovili cenu za dodávku plynu v roku 2023 na 107,56 / MWh voči 26,01 € / MWh v roku 2022. To predstavovalo viac ako štvornásobný nárast (4,13).

Rovnako sa zvýšili aj poplatky za distribúciu plynu pre domácností, ktoré mali medziročne vzrásť o 16 %.

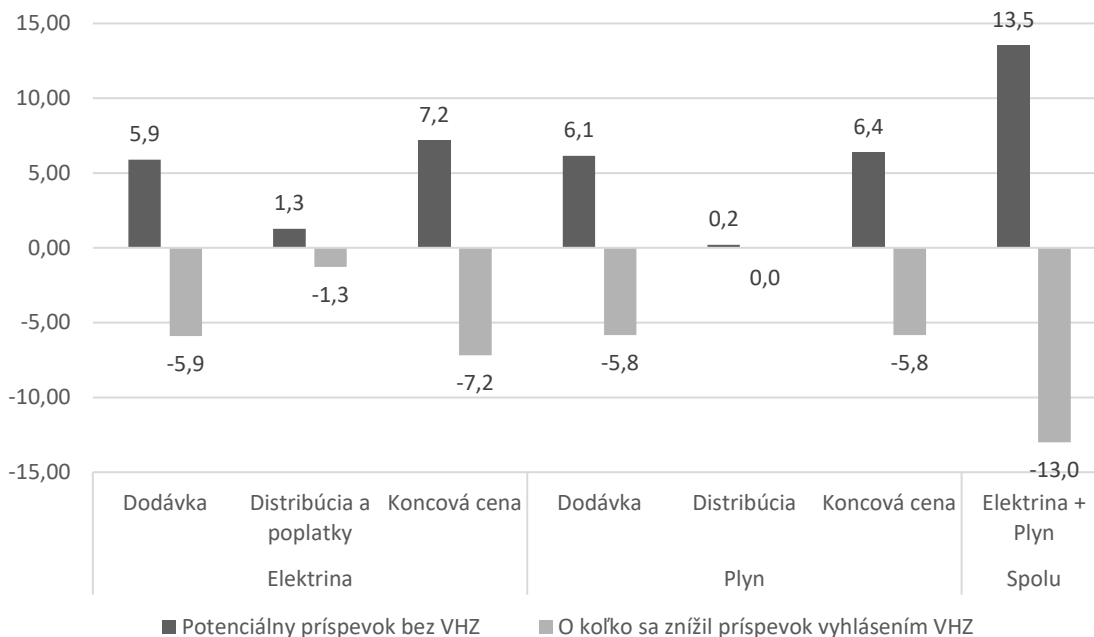
Nárast koncovej ceny plynu podľa schválených rozhodnutí ÚRSO o 2,96 násobok pre priemernú domácnosť v porovnaní s rokom 2022 sa stal pre vládu, ale aj spoločensky neakceptovateľný. Preto aj v oblasti cien plynu bola vláda nútená vyhlásiť všeobecný hospodársky záujem s cieľom stanoviť max. cenu koncovej ceny plynu, ktorá narástla o 15,9 % pre priemernú domácnosť. Postupovalo sa tu však rozdielne v porovnaní s elektrinou, kde boli regulované obe časti ceny koncového produktu (dodávka + distribúcia a poplatky). Pri plyne sa všeobecný hospodársky záujem týkal iba dodávky plynu, pričom poplatky za distribúciu medziročne narástli o 16,1 % (tak ako boli vydané v rozhodnutiach ÚRSO).

---

¹ Neskôr sa referenčné obdobie pre výpočet regulovanej ceny elektriny pre domácnosti opäť zmenilo a znenie platnej vyhlášky v roku 2024 hovorí o 12-mesačnom období (október t-2 až september t-1).

² A nakoniec schválila tzv. odvod z nadmerných príjmov pre výrobcov elektrickej energie. Ten sa však nastavením sadzieb efektívne Slovenských elektrární netýkal, pretože dosiahli dohodu na Memorande.

Obrázok 1 Potenciálny príspevok zmeny koncových cien elektriny a plynu bez zásahu vlády ku celkovej inflácii a veľkosť úspory na príspevku z dôvodu vyhlásenia VHZ v 2023 (v p.b.)

Zdroj:

ÚRSO (2023), ŠÚ SR (2024), vlastné výpočty a spracovanie.

V dôsledku uplatnenia VHZ na dodávky elektriny a plynu sa však tento potenciálny príspevok nerealizoval v zodpovedajúcej úrovni, ale nárast cien bol zaznamenaný len pri kategóriách plynu, ktoré zaznamenali už spomenuté nárasty pri dodávke a distribúcií o 16 %. VHZ stanovil koncové ceny elektriny pre domácnosti na nezmenenej úrovni (aj pri absencii implementačnej zmluvy ohľadne memoranda), preto príspevok zmien ceny elektriny absentuje. Celkovo sa tak vyhlásením VHZ „ušetrilo“ 13 p.b. spotrebiteľskej inflácie (viď Obrázok 1).

Pri neskoršom podpise implementačnej zmluvy v roku 2023 o dodávke elektriny pre domácnosti bol poverený štátom vlastnený podnik SPP vystupovaním ako agent na sprostredkovanie elektriny medzi výrobcou (Slovenské elektrárne) a dodávateľmi pre domácnosti. Tu vystupoval ako sprostredkovateľ, ktorý elektrinu nakúpil za vopred dohodnuté netrhové ceny od elektrárni a za mierne navýšenú sumu (stále veľmi vzdialenú od trhovej ceny) ju ďalej predával dodávateľom.

Vo VHZ sa však vláda na seba prebrala úlohu kompenzovať cenový rozdiel medzi cenovými rozhodnutiami ÚRSO a cenami stanovenými vo VHZ. Jednalo sa najmä o kompenzácie cien dodávky plynu pre domácnosti a rovnako kompenzácie za cenový rozdiel medzi tarifami a poplatkami za distribúciu a prenos elektrickej energie. To sú zjavné explicitné náklady, ktoré na seba prebrala vláda. Existujú tu však aj implicitné náklady, ktoré vznikli pri ohlásení memoranda medzi MH SR a Slovenskými elektrárňami.

Prvotné znenie memoranda (ktoré sa neskôr upravovalo) hovorilo o dodávke elektriny pre domácnosti za fixnú cenu roku 2022 na roky 2023 a 2024. Elektrárne tak neumiestnili na trh elektrinu v hodnote 6,15 TWh, ktorej hodnota v čase ohlásenia bola odhadnutá na 850 mil. eur. Zahnutie aj implicitných nákladov je nevyhnutným predpokladom pre odhad celkových nákladov stropovania cien elektriny a plynu pre domácnosti.

Nasledujúca tabuľka vychádza z objemu celkových vyplatených kompenzácií za rok 2023 MH SR jednotlivým subjektom pôsobiacim v energetike v súvislosti s cenami plynu a elektriny pre domácnosti.

Tabuľka 1 Explicitné a implicitné náklady zastropovania koncových cien elektriny a plynu pre domácnosti v 2023 (v €)

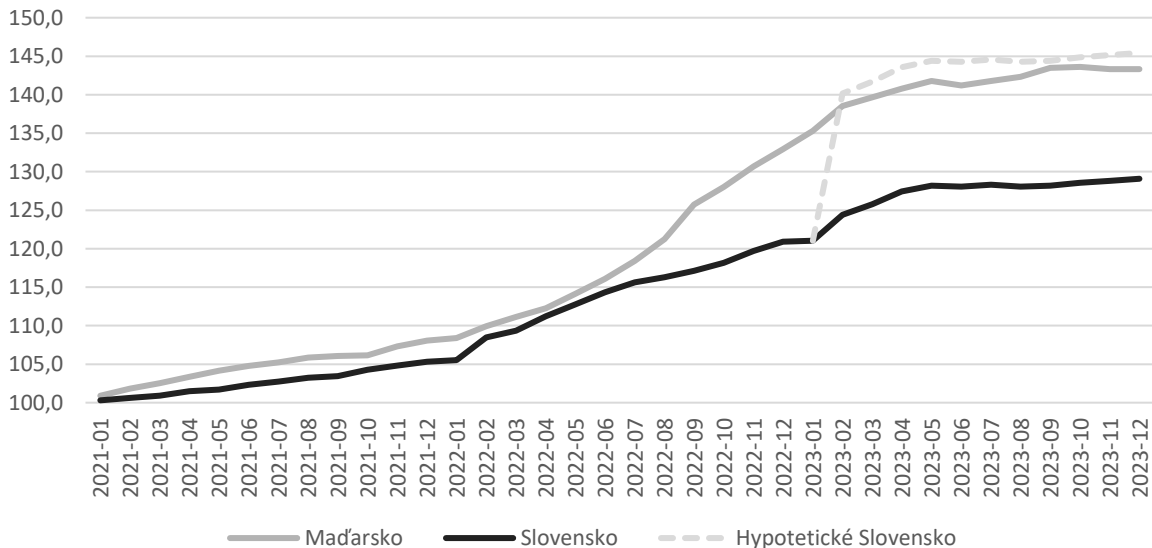
Kompensácia cien plynu za domácnosti	Kompensácia cien vybraných druhov taríf za odberateľov elektriny v domácnosti	Ušlý zisk za neposkytnutie 6,15 TWh elektriny na trh (plynúce z memoranda)	Celkové náklady stropovania koncových cien elektriny a plynu pre domácnosti v 2023
1 236 732 931	375 683 175	425 000 000	2 037 416 106

Prameň: NKÚ SR (2024), vlastné spracovanie.

Keďže poznáme na jednej strane veľkosť potenciálneho, ale aj skutočného príspevku ku spotrebiteľskej inflácii a na strane druhej objem zdrojov vynaložených na minimalizovanie dopadov nárastu cien elektriny a plynu na domácnosti, môžeme vyjadriť koľko stál jeden percentuálny bod spotrebiteľskej inflácie pre domácnosť, ktorý sa nepremietol do inflácie.

Pri hypotetickom príspevku 13,01 p.b. z iba čiastočne realizovaného rastu ceny plynu a nezmenenej ceny elektriny pre domácnosti vychádza, že náklady na regulované zníženie celkovej inflácie boli 156 560 934 € za jeden percentuálny bod.

Zároveň platí, že v prípade, že by sa zastropovanie cien nerealizovalo, tak pri kumulatívnom vývoji spotrebiteľskej inflácie v krajinách EÚ by sa Slovensko stalo krajinou s najvyšším kumulovaným nárastom cenovej hladiny, keď by prekonal aj úroveň Maďarska ako krajiny s najvyššou infláciou v EÚ za rok 2023, ale aj kumulatívnym nárastom cenovej hladiny od roku 2021. To samozrejme však platí len za situácie, keď by Maďarsko naďalej uplatňovalo mimoriadnu reguláciu cien elektriny a plynu, zatiaľ čo Slovensko by si zachovalo reguláciu podľa pôvodného spôsobu výpočtu bez dodatočných zásahov (viď Obrázok 2).

Obrázok 2 Kumulatívny vývoj cenovej hladiny na Slovensku a v Maďarsku doplnený o hypotetický vývoj bez dodatočnej regulácie cien elektriny a plynu na Slovensku (100 = december 2020)

Zdroj:

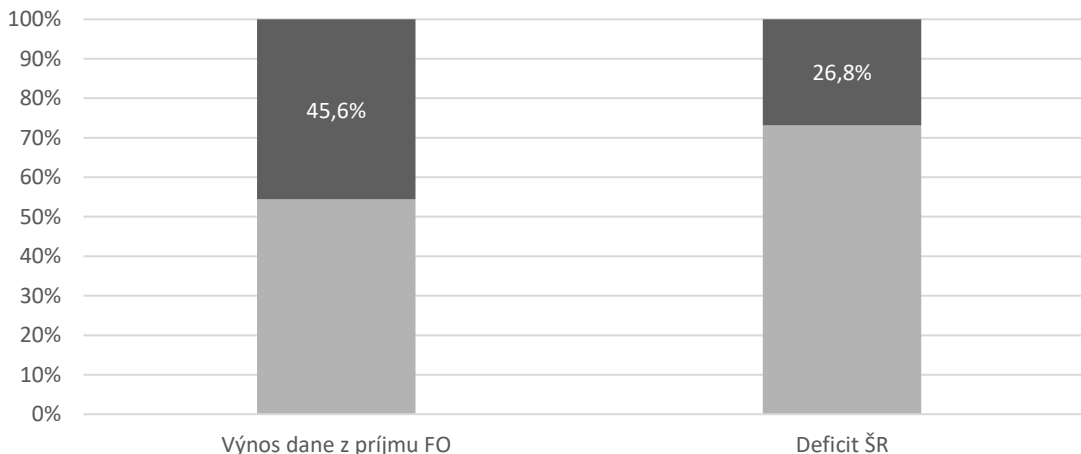
Eurostat (2024), vlastné výpočty a spracovanie.

Aj keď sme vyčíslili hodnotu jedného percentuálneho bodu inflácie s pomocou implicitných (ušlý zisk elektrární) aj explicitných nákladov (kompensácie cien plynu a zastropovanie taríf a poplatkov pri elektrine), na hospodárenie štátu majú dopad len tie explicitné výdavky. Je preto namieste sa pozrieť aký vplyv malo toto „štedré“ opatrenie na štátny rozpočet.

Celková suma kompenzácií predstavovala väčšiu sumu ako štát vybral na spotrebnej dani z minerálnych olejov (palivá) alebo takmer polovicu z toho, čo štát vybral od pracujúcich vo forme

dane z príjmu fyzických osôb¹. Jednou z charakterizujúcich vlastností slovenského hospodárstva v roku 2023 bol zlý stav verejných financií, keď hospodárenie štátneho rozpočtu bolo vysoko deficitné. Ak by sme hľadali jednu z dôležitých príčin takéhoto stavu, tak odpoveďou bude aj práve zastropovanie cien energií pre domácnosti na nezmenenej úrovni roku 2022. Na vysokom deficite štátneho rozpočtu sa iba kompenzácie podieľali viac ako štvrtinovým podielom².

Obrázok 3 Veľkosť explicitných nákladov na zastropovanie cien elektriny a plynu pre domácnosti v 2023 (%)

Zdroj: MF SR (2024), vlastné výpočty a spracovanie.

IV. Záver

V uplynulom období sa na Slovensku uplatnili významné opatrenia na reguláciu cien energií, čo umožnilo udržať infláciu na nižšej úrovni v porovnaní s hypotetickým scenárom bez vládných zásahov. Analýza ukázala, že celkové náklady na zníženie inflácie cez regulačné opatrenia zamerané na elektrinu a plyn dosiahli 156,6 milióna eur za každý percentuálny bod. Bez týchto zásahov by príspevok vyšších cien energií k inflácii bol výrazne vyšší, čo by spôsobilo Slovensku najvyšší kumulovaný nárast cenovej hladiny v EÚ, čím by prekonalo aj Maďarsko.

Tieto opatrenia mali však značný dopad na verejné financie, pričom kompenzácie tvorili viac ako štvrtinu vysokého deficitu štátneho rozpočtu. Tento deficit bol výrazným charakteristickým znakom slovenského hospodárstva v roku 2023. Aj keď opatrenia pomohli zmierniť sociálne dopady energetickej krízy, ide len o dočasné riešenie, ktoré rozkladá náklady v čase, no ceny energií napokon aj tak budú musieť rásť.

Porovnanie s inými krajinami EÚ ukazuje, že Slovensko patrilo k tým krajinám, ktoré využívali plošné opatrenia na reguláciu cien energií v najväčšom rozsahu. Tieto opatrenia boli účinné v krátkodobom horizonte, no priniesli so sebou riziko dlhodobých ekonomických deformácií a zvýšenej závislosti na štátnej pomoci. Preto je dôležité aj v nadchádzajúcom období dobre zvážiť dlhodobé dopady na ekonomiku a hľadať udržateľnejšie riešenia. Už rok 2025, ktorý je dostatočne vzdialený od ukončenia energetickej krízy môže naznačiť do akej miery sa dokáže vláda vysporiadať so síce nižšími, ale stále vysokými cenami najmä plynu. V oblasti elektriny má memorandum expiráciu stanovenú v roku 2027.

Dlhodobé dôsledky týchto opatrení môžu byť pre slovenskú ekonomiku dôležité s ohľadom na formovanie prudentnej rozpočtovej politiky a tendenciu pokračovať v postupnej liberalizácii cien na trhu s energiami pre domácnosti, ktoré boli náhle zvrátené práve energeticou krízou.

¹ Ide o podielovú daň, ktorá je zdrojom príjmov pre územnú samosprávu a do ŠR vstupuje len marginálna časť. Je to však daň, ktorú platia iba pracujúci, teda domácnosti, ktorým bolo zastropovanie cien určené a preto ju tu uvádzame.

² Štátny záverečný účet za rok 2023 ešte v čase písania tohto príspevku nebol dostupný, preto vychádzame pri týchto výpočtoch z odhadov Rady pre rozpočtovú zodpovednosť SR a z predbežných údajov o hospodárení zverejnených Ministerstvom financií SR.

Je nevyhnutné zväziť budúcu politiku regulácie cien energií s ohľadom na udržateľnosť verejných financií a minimalizáciu negatívnych vplyvov na ekonomiku.

Ako odporúčanie pre budúcich tvorcov hospodárskej politiky vyvstáva konštatovanie, že ciele a adresné podpory domácnostiam by mali byť uprednostnené pred plošnými opatreniami, ktoré môžu viesť k narušeniu trhových mechanizmov a zvýšeniu verejných výdavkov. Zároveň deformujú správanie domácností a spomaľujú štruktúrnú zmenu v oblasti tvorby energií, keď takáto forma ochrany domácností potláča motiváciu na zvyšovanie energetickej efektivity domácností a znižovaniu ich celkovej spotreby energií.

Financovanie

Tento príspevok vznikol ako súčasť riešenia projektu VEGA 2/0158/24 (50%) a VEGA 2/0042/23 (50%).

Literatúra

Ari, M. A., Arregui, N., Black, S., Celasun, O., Iakova, D. M., Mineshima, A., Mylonas, V., Parry, I. W. H., Teodoru, I. & Zhunussova, K. (2022). Surging energy prices in Europe in the aftermath of the war: How to support the vulnerable and speed up the transition away from fossil fuels. *IMF Working Paper No. 22/152. International Monetary Fund*. <https://doi.org/10.5089/9798400214592.001>

Amaglobeli, D., Hanedar, E., Hong, G. H. & Thévenot, C. (2022). Fiscal policy for mitigating the social impact of high energy and food prices. *IMF Note 2022/001, International Monetary Fund*. Dostupné z <https://www.imf.org/en/Publications/IMF-Notes/Issues/2022/06/07/Fiscal-Policy-for-Mitigating-the-Social-Impact-of-High-Energy-and-Food-Prices-519013>

Amaglobeli, D., Gu, M., Hanedar, E., Hong, G. H. & Thevenot, C. (2023). Policy responses to high energy and food prices. *IMF Working Paper No. 2023/074, International Monetary Fund*. <https://doi.org/10.5089/9798400237768.001>

Delestre, I. (2022). The government is capping the price of energy, but at what cost? *IFS Economic Review*. Dostupné z <https://ifs.org.uk/articles/government-capping-price-energy-what-cost>

Duporc-Portier, G. & Figus, G. (2024). How should governments respond to energy price crises? A horse-race between fiscal policies. *Energy Economics*, 130. <https://doi.org/10.1016/j.eneco.2023.107284>

Kilian, L. & Zhou, X. (2023). The inflationary impact of energy prices. *CEPR VoxEU*. Dostupné z <https://cepr.org/voxeu/columns/inflationary-impact-energy-prices>

Lemieux, P. (2023). The EU's Energy Price Controls. *Cato Institute*. Dostupné z <https://www.cato.org/regulation/winter-2022-2023/eus-energy-price-controls>

Nakhle, C. (2022). Energy prices and inflation: Politics trump the economics. *GIS Reports*. Dostupné z <https://www.gisreportsonline.com/r/energy-prices/>

Office for Budget Responsibility. (2023). *The cost of the Government's energy support policies*. Dostupné z <https://obr.uk/box/the-cost-of-the-governments-energy-support-policies/>

Sgaravatti, G., Tagliapietra, S. & Zachmann, G. (2023). Adjusting to the energy shock: The right policies for European industry. *Bruegel Policy Brief*. Dostupné z <https://www.bruegel.org/policy-brief/adjusting-energy-shock-right-policies-european-industry>

Sgaravatti, G., Tagliapietra, S., Trasi, C. & Zachmann, G. (2023). National fiscal policy responses to the energy crisis. *Bruegel Dataset*. Dostupné z <https://www.bruegel.org/dataset/national-policies-shield-consumers-rising-energy-prices>

Shearing, N. (2022). How policymakers should tackle energy price inflation. *Chatham House*. Dostupné z <https://www.chathamhouse.org/2022/02/how-policymakers-should-tackle-energy-price-inflation>

Strand, J. (2013). Political economy aspects of fuel subsidies: A conceptual framework. *Policy Research Working Paper 6392, World Bank*. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-6392>

Van de Ven, D. J. & Fouquet, R. (2017). Historical energy price shocks and their changing effects on the economy. *Energy Economics*, 62, 204-216. <https://doi.org/10.1016/j.eneco.2016.12.009>